

Minister Veerman ziet voor onderwijsinstellingen een rol weggelegd als kenniscentrum. Ze moeten een makelaarsfunctie krijgen bij kennisoverdracht in de regio. Maar ondernemers en onderzoeksinstituten nemen onderwijs soms niet serieus, en onderwijsinstellingen doen soms niet genoeg om aan te sluiten bij de grote werkelijkheid.

Scholen als kenniscentrum in opbouw

De grote werkelijkheid

In de Kaderbrief Groen Onderwijs van 2004 schrijft minister Veerman dat onderwijsinstellingen zich moeten ontwikkelen tot kenniscentra. Hij wil dat scholen een schakelfunctie krijgen tussen onderzoek, bedrijfsleven en maatschappij. Die kenniscentra moeten een makelaarsfunctie hebben bij kennisoverdracht tussen de vier o's: onderzoek, overheid, onderwijs en ondernemers in de regio. De minister vindt dat belangrijk omdat die kenniscentra de noodzakelijke innovatie van agrosector kunnen stimuleren. André Bomers, lid van het College van Bestuur van AOC Oost ondersteunt die visie. Hij vindt dat na de ontmanteling van het OVO-drieluik

-een samenwerking tussen onderzoek, voorlichting en onderwijs - jarenlang te sterk geconcentreerd is op het opleiden van jonge mensen. "Dat drieluik, waarin onderwijs participeerde, heeft ons geen windeieren gelegd. We zijn het als scholen verleerd om een bijdrage te leveren aan kennisontwikkeling. Toch is dat belangrijk, want het levert groei en ontwikkeling van de sector op."

Maar het gaat niet alleen om kennisdeling. Wiebe Nijlunsing, leider van het project 'School als Kenniscentrum', denkt dat de ambities van het ministerie nu wat hoger liggen dan in het verleden. Het gaat ook om onderwijsvernieuwing en ondersteuning van het onderwijs. Zo ziet Bomers een kennis-

FOTO: WIEBE NIJLUNSING

◀ *Hans Nieuwenhuizen (r), oud-leerling van Groencollege Goes en coach van van ATN, legt aan Erik Vos en Arie van der Graaf van de projectgroep 'School als Kenniscentrum' uit hoe de school functioneert als schakel met bedrijven en maatschappij.*

Voorbeelden van Kenniscentra

Kennispoort in de Euregio

Hogeschool Zuyd, een hbo-instelling in Maastricht positioneert zich als Euregionaal kennisinstituut. De school wil de kennispoort zijn voor bedrijven, non-profitorganisaties en overheidsinstellingen. Daarnaast wil ze de plek zijn in de regio waar kenniscirculatie op gang komt. Een van de activiteiten van de school is dat ze jaarlijks een grootschalige manifestatie Kennis in bedrijf, organiseert. Daaraan nemen alle hogeschoolmedewerkers, derde en vierde jaarsstudenten en veel vertegenwoordigers van veel profit- en non-profitorganisaties deel. Via de website www.kennisinbedrijf.nl kan iedereen voortdurend op de hoogte blijven van de laatste ontwikkelingen.

Kenniscentrum Glastuinbouw

Hogeschool Inholland Delft, het Praktijkonderzoek Plant & Omgeving (PPO) van Wageningen UR, het agrarisch laboratorium Blgg en de teelttechnische adviesorganisatie LUCEL hebben op 25 oktober 2004 een samenwerkingsovereenkomst getekend. Deze samenwerking moet leiden tot de vorming van een Kenniscentrum Glastuinbouw. Informatie is te vinden op www.kenniscentrumglastuinbouw.nl. Dit kenniscentrum is nu nog in opbouw.

centrum als framework voor het onderwijsproces. Het kan helpen het nieuwe leren vorm te geven want leerlingen moeten leren in de werkelijkheid en zo kennismaken met reële beroepssituaties."

Diepgang

Ook de minister denkt dat door nieuwe onderwijsvormen scholen zullen veranderen en vindt dat ook gewenst. Hij wil er dus werk van maken. In oktober 2004 kregen de onderwijsinstellingen (hao en aoc's) daarom een extra budget van 2 ton per instelling om met initiatieven te komen. En in het project 'School als kenniscentrum' onderzoekt Nijlunsing (Van Hall Instituut) met een groep van vier personen hoe je als onderwijsinstelling een goed functionerend kenniscentrum kunt worden. Hoe kun je een proces op gang brengt zodat je in de 'grote werkelijkheid' kunt participeren? Wanneer is iets een echt kenniscentrum? En wat moet je doen om dat te bereiken? Daarvoor onderzoeken ze zes voorbeelden van projecten die kenmerken vertonen van zo'n kenniscentrum. Ze

bezoeken die projecten en stellen vragen over het project, de kennis, didactiek of ict-gebruik. Wat maakt het project succesvol bijvoorbeeld, of hoe draagt het bij aan kenniscirculatie? Een van die projecten die ze onderzoeken, is een project van AOC Oost. Bomers, van dat aoc, wil met AOC De Groene Welle, Hogeschool Larenstein en onderzoeksinstituut LEI werken aan: - wat hij noemt - 'Het Groene Kennishuis'. Dat Groene Kennishuis is een digitaal en fysiek kenniscentrum. Bomers wil met dat kennishuis een rol spelen in de innovatie in de regio. "We moeten ondernemerschap uitstralen en we moeten zo veel te bieden hebben dat anderen in de regio erkennen dat we ook daadwerkelijk als kenniscentrum functioneren." Het kenniscentrum moet gelegenheid bieden voor fysieke ontmoeting in netwerken, het moet bedrijfsadvies geven en kennis uit onderzoeksinstituten ontsluiten voor de belanghebbenden. Omdat het centrum voor de gebruikers laagdrempelig, snel en actueel moet zijn en tegelijkertijd voldoende diepgang moet bieden, zal ict een belangrijke rol spelen.

Pottenkijkers

Ook andere onderwijsinstellingen nemen initiatieven. (Zie kader). Toch denkt Wiebe Nijlunsing dat scholen nog vaak een 'werkelijkheid' creëren naast de grote werkelijkheid. Ze creëren hun eigen kenniskring. Als voorbeeld noemt hij de lectoren die een kenniskring opbouwen. Een aantal van hen slaat een brug naar het onderzoek, maar participeert nog onvoldoende in de grote werkelijkheid. Onderwijsinstellingen zouden meer moeten aansluiten bij bestaande kenniskringen. Anneke van der Kamp van het Hoofdproductschap voor Akkerbouw bijvoorbeeld vindt dat er heel veel netwerken en kenniskringen zijn waarin het onderwijs ontbreekt. "Laat scholen gewoon langskomen. Dat is handiger dan dat ze zelf hun kenniskringen gaan opbouwen." En ook Eddy Teenstra, projectleider bij het Innovatiecentrum Biologische Landbouw (IBL) van Wageningen UR, heeft al een paar jaar het gevoel dat scholen niet echt geïnteresseerd zijn om te participeren in de bestaande kenniskringen. Hij heeft pogingen gedaan om de samenwerking tussen onderzoek en onderwijs nieuw leven →

FOTO: INGE VAN DEN HOFEN

Geselecteerde projecten voor Project 'School als Kenniscentrum'

Groen adviesbureau AOC Friesland en Van Hall (RIGO 2004) Het Groene Adviesbureau vloeit voort uit een samenwerkingsverband tussen AOC Friesland, het Van Hall Instituut, het Bureau voor Educatief Ontwerpen en bedrijven in de regio Friesland. Deze organisaties willen een structurele voorziening voor uitdagend, realistisch, competentiegericht agrarisch onderwijs ontwikkelen. Studenten uit het hbo en het derde en vierde leerjaar van het mbo zijn er medewerkers. Ze zorgen voor het genereren van kennis en geven dat door aan het bedrijfsleven

Project Melkveeacademie Van Hall (RIGO 2004). Van Hall en Larenstein willen met studenten 'de Melkveeacademie ondersteunen bij het organiseren van studiegroepen, de kennisbank en een adviesbureau. Studenten kunnen een brug vervullen tussen melkveehouders en wetenschap. Melk volgt Ondernemen AOC Oost (RIGO 2004). In dit project maken leerlingen een aantal melkveehouders een strategisch ondernemingsplan. Ze maken gebruik van het concept 'Interactieve Strategische Planning' (ISP). Studenten van het hbo en aoc's zullen de bedrijven van deze ondernemers als casussen bestuderen via deze ISP-methodiek. Partners in het project zijn: Hogeschool Larenstein, AOC Oost, AOC Groene Welle, LEI en het regionaal bedrijfsleven

Quod een digitaal kennisloket Helicon Opleidingen (RIGO 2004) Een studentennetwerk van mbo en hbo zullen een kennisbureau ontwikkelen. Ze onderhouden relaties en bouwen die op. Relevante diensten nemen ze op het netwerk. Ze zullen reageren op vragen van consumenten en bedrijven. Quod start als pilot op het mbo in Helmond. Later wordt uitgebreid naar Boxtel, Den Bosch en Nijmegen. Participanten zijn daarnaast Stoas Hogeschool, HAS Den Bosch. Partners zijn kenniscentra, de HAS Den Bosch en WUR

Projectonderwijs in Maatschappelijke Context in Goes. Leerlingen uit het derde en vierde leerjaar werken in zelfstandige stichtingen. Ze gaan actief op zoek naar vragen in de praktijk, voeren onderzoek uit en geven advies. Ze vormen zo een regionaal kenniscentrum. De Stichting ABV bijvoorbeeld vertegenwoordigt het 3e en 4e jaar van de opleidingen plantenteelt, veehouderij, loonwerk en fruitteelt. Op het Groen College Goes zijn nog een aantal stichtingen; Stichting ATN (Aqua Terra Nova), Florista, Paardenhouderij en Animal lifestyle

▲ **Een tegengeluid: er zijn heel veel netwerken en kenniskringen waarin het onderwijs ontbreekt; laat scholen gewoon langskomen, dat is handiger dan dat ze zelf hun kenniskringen gaan opbouwen**

in te blazen, maar het onderwijs haakt niet echt aan.

Maar Bomers ervaart het tegenovergestelde: "Veel ondernemers hebben een eigen kenniskring. Ze spreken elkaars taal en ze willen er geen pottenkijkers bij. Het lijkt erop dat ze het onderwijs nog niet serieus nemen."

Presentatie

Teenstra vindt dat de overheid sterker moet optreden. "Alle kaderbrieven ten spijt komt er maar bitter weinig van de grond." Maar Bomers vindt niet dat de overheid zo sterk moet optreden. Onderwijsinstellingen moeten wel de ruimte krijgen. Ze moeten zich zelf omvormen naar een innovatieve ondernemende instelling. "Ze moeten zoveel te bieden hebben dat ze erkend worden als kenniscentrum." Hij vindt het wel belangrijk dat de overheid een duidelijke visie heeft.

"Veerman zet kenniscirculatie hoog op de agenda. Dat had al veel eerder moeten gebeuren." Met het Groene Kennishuis zegt Bomers wel duidelijk voor ogen te hebben wat hij wil bereiken, maar het is nog niet zover. "We zijn nog in opbouw. Het is nog niet zo dat de bedrijven naar ons toekomen." De vraag blijft hoe je als onderwijsinstelling aan de slag kunt gaan. Nijlunsing hoopt daarop wat antwoorden te geven. Tijdens een bijeenkomst op 13 mei zal elk van de projecten een korte presentatie houden. En in juni wil de groep met aanbevelingen komen voor instellingen die projecten aanvragen bij de kenniscoöperatie. Die aanbevelingen kunnen de instellingen helpen bij een meer projectmatige aanpak

van de uitvoering. Nijlunsing denkt dan bijvoorbeeld aan externe coaching of hulp bij het schrijven van projectplannen. En natuurlijk willen ze voortbouwen op goede ervaringen als het gaat om bijvoorbeeld ict-gebruik of docenttraining. Bovendien moeten ze helpen de verweving van de vier o's te versterken. "Want," zo zegt hij, "onderwijsinstellingen zouden meer moeten doen om de andere o's erbij te betrekken dan alleen maar hopen dat die andere o's binnen komen wandelen. Het kan scholen helpen de relatie met de 'grote werkelijkheid' te versterken." ∞

Jan Nijman